

АНОТАЦІЯ

Вальгіна М. О. Американська опера другої половини ХХ століття: від європейського канону до національної самобутності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Наукове обґрунтування на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»). – Національна музична академія України імені П.І. Чайковського, Міністерство культури та стратегічних комунікацій України, Київ, 2025.

Зміст анотації. У світі сучасної опери Сполучені Штати Америки відіграють одну з провідних ролей. Метрополітен-опера у Нью-Йорку є одним із найвпливовіших театрів, який диктує тренди розвитку оперного мистецтва. Разом із тим привертає до себе увагу певний парадокс: попри розвиток оперної індустрії в США, оперна творчість американських композиторів, за винятком кількох популярних творів, залишається майже невідомою в Європі та в Україні. Опері, написані в США, не ставляться в українських театрах, у нашому музикознавстві бракує інформації про розвиток опери як жанру, відсутні також спостереження щодо стильової специфіки американської опери.

Нинішнє дослідження вперше в українському музикознавстві фокусується на проблематиці американської опери, в цьому полягає його **наукова новизна**. Історія розвитку оперного жанру в Америці осмислюється в ньому в теоретичній і практичній площині. Теоретичний підхід реалізується через узагальнення відомостей про розвиток оперного жанру в Америці, зібраних з доступних нам англomовних музикознавчих джерел – монографій, статей та інших ресурсів. Практичний підхід полягає в осмисленні досвіду виконання арій з американських опер та мюзиклів,

які увійшли в програму творчого проєкту. Оскільки донині в українському музикознавстві американська опера спеціально не розглядалася, пропонуване дослідження є **актуальним**.

Мета дослідження: на основі систематизації відомостей з музикознавчої літератури та узагальнення виконавського досвіду створити певну модель розвитку та функціонування оперного жанру в американській музиці другої половини ХХ століття.

Науковими завданнями дослідження є:

- Систематизація відомостей з музикознавчих джерел щодо розвитку опери в США;
- найомство з музикознавчою літературою, що досліджує становлення і розвиток національних різновидів опери в різних країнах Європи (німецького зінгшпіль, англійської баладної опери, іспанської сарсуели тощо));
- виявлення на основі аналізу окремих зразків оперної творчості американських композиторів рис національної самобутності в стилістиці опер;
- опис окремих тенденцій в розвитку американської опери другої половини ХХ століття.

Два розділи дослідження відтворюють поєднання теоретичного та практичного підходів до проблеми розвитку американської опери.

У першому розділі систематизовано відомості щодо розвитку американської опери. Зокрема виділено три періоди в розвитку жанру: перший (до 1930 р.) демонструє шлях запозичення та засвоєння традицій європейської оперної класики, другий період (до 1970-х рр.) позначений формуванням рис національної самобутності в оперному жанрі (зокрема, в

сюжетах, драматургії, засобах виразності), третій період (до кінця XX сторіччя) продовжує формування національного стилю, а також демонструє відкритість жанру до експериментів в композиторській техніці та формах презентації оперних творів у соціумі.

В другому розділі дослідження теоретичні положення першого розділу поглиблюються і конкретизуються на прикладі аналізу трьох оперних творів. Їх вибір зумовлений двома чинниками: по-перше, обрані твори добре ілюструють тенденції у формуванні національного стилю, по-друге, вони були частиною програми творчого проєкту. Відповідно до кількості аналізованих творів, другий розділ дослідження складається з трьох аналітичних нарисів. Перший з них виявляє специфіку діалогу традиції й новаторства в умовах американської культурної дійсності (аналізується опера Дж. Менотті). Другий нарис присвячений виявленню ролі фольклорних джерел у формуванні національного стилю: аналіз опери «Сюзанна» К. Флойда підкреслює роль народної музики жителів Аппалачів в музичній мові твору. Третій нарис присвячений питанню функціонування новітніх композиторських технік в умовах оперного жанру, в зв'язку з чим аналізується фрагмент опери Ф. Гласса «Ехнатон».

Результати аналізу дозволили сформулювати кілька важливих спостережень, які в перспективі могли б допомогти у науковій візії стильової динаміки оперного жанру в США. Зокрема, виявлено, що новаторство в американській опері має поміркований характер, через специфіку соціокультурного функціонування жанру, необхідною складовою якої є комерційний успіх. Американська опера не може дозволити собі радикальних новацій, оскільки надмірний радикалізм не сприймається широкими верствами театральної публіки. Звідси успішними стають такі твори, в яких віднайдено вдалу пропорцію поєднання нового з традиційним. Нове має скоріше зовнішній характер, не стосується глибинних основ стилістики композиторського висловлювання. Такий тип

співвідношення традиційного і новаторського демонструє оперна творчість Дж. Менотті, зокрема аналізований в роботі твір «Допоможіть, допоможіть, Глоболінки!». Друге спостереження стосується специфіки роботи з фольклорними джерелами: в історії американської опери. Два твори, – «Сюзанна». К. Флойда та «Поргі та Бесс» Дж. Гершвіна, – демонструють успіх композиторської стратегії, що базується на поєднанні етнічного та класичного. Третя тенденція в розвитку опери - гнучкість, відкритість жанру до композиторських експериментів. Мінімалізм серед інших композиторських технік XX сторіччя вирізняється закоріненістю в інтонаційне середовище традиційної музики. Таким чином, принцип повтору нескладних мотивів, засадничий для мінімалізму, є орієнтованим на слухацьке сприйняття. Мінімалістичні твори, як правило, добре сприймаються на слух.

Таким чином, новаторство оперного жанру і в умовах використання сучасних композиторських технік залишається доступним до сприйняття. Окрім музичних особливостей американської опери наявна також і соціокультурна відмінність: велику роль у визначенні напрямку розвитку оперного жанру належить театральним імпресарію. Їх задачею є формування соціокультурного запиту на розвиток опери, посилення зацікавленості оперою в суспільстві.

Жива, динамічна, американська опера швидко реагує на політичні, суспільні зміни, вона адаптує і залучає в поміркованому вигляді, сприйнятому для слухацького загалу, новації творчого процесу, технічні новинки. Американська опера реагує на політичну, суспільно-історичну

кон'юнктуру. Це дозволяє жанру перебувати в центрі уваги публіки, заохочує композиторів до написання, а театри до постановок нових оперних творів.

Ключові слова: американська опера, оперне виконавство, національний стиль, діалог стилів, еволюція жанру, американське музикознавство.

ABSTRACT

Valtina M. O. American Opera of the Second Half of the 20th Century: From the European Canon to National Identity. – Qualifying scientific work on manuscript rights. Qualifying research paper for obtaining the degree of Doctor of Arts in specialty 025 "Musical Art". P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine. Kyiv, 2025.

Abstract. In the world of contemporary opera, the United States of America plays one of the leading roles. The Metropolitan Opera in New York is among the most influential theaters, setting trends in the development of the operatic art. At the same time, a certain paradox draws attention: despite the development of the opera industry in the U.S., operatic works by American composers – apart from a few popular pieces – remain almost unknown in Europe and in Ukraine. Operas written in the U.S. are not performed in Ukrainian theaters; Ukrainian musicology lacks information about the development of opera as a genre, as well as observations regarding the stylistic particularities of American opera.

This study, for the first time in Ukrainian musicology, focuses specifically on the issues of American opera, which constitutes its scholarly **novelty**. The history of the development of the opera genre in America is examined here both theoretically and practically. The theoretical approach is realized through the generalization of information about the development of opera in America, collected from available English-language musicological sources—monographs, articles, and other resources. The practical approach

consists in reflecting on the experience of performing arias from American operas and musicals, which were included in the program of the creative project. Since American opera has never before been specifically studied in Ukrainian musicology, this research is highly **relevant**.

The aim of the study: based on the systematization of information from musicological literature and the generalization of performance experience, to describe a model of the development and functioning of the opera genre in American music.

The research **objectives** are:

- to systematize information from musicological sources about the development of opera in the U.S.;
- to familiarize with musicological literature that studies the formation and development of national types of opera in various European countries (German Singspiel, English ballad opera, Spanish zarzuela, etc.);
- to identify, through analysis of selected examples of operatic works by American composers, features of national originality in opera style;
- to describe certain trends in the development of American opera in the second half of the 20th century.

The two sections of the research combine theoretical and practical approaches to the problem of the development of American opera.

The first section systematizes information about the development of American opera. In particular, three stages in the evolution of the genre are identified: 1) the first (until 1930) demonstrates a path of borrowing and assimilating the traditions of European opera classics; 2) the second (until the 1970s) is marked by the formation of national originality in the opera genre

(particularly in plots, dramaturgy, and expressive means); 3) the third (until the end of the 20th century) continues the formation of a national style and also demonstrates the genre's openness to experiments in compositional techniques and in the forms of presenting operatic works to society.

The second section deepens and specifies the theoretical statements of the first by analysing three operatic works. Their selection was guided by two factors: first, the chosen works clearly illustrate the trends in the formation of a national style; second, they were part of the program of the creative project. Accordingly, the second chapter consists of three analytical essays:

The first reveals the specificity of the dialogue between tradition and innovation in the American cultural context (analysis of an opera by G. Menotti).

The second focuses on the role of folk sources in shaping a national style: the analysis of C. Floyd's opera *Susannah* emphasizes the influence of Appalachian folk music on the work's musical language.

The third addresses the functioning of modern compositional techniques in opera, through an analysis of P. Glass's opera «*Akhnaten*».

The results of the analysis made it possible to formulate several important observations that could, in the future, contribute to a scholarly vision of stylistic dynamics in the U.S. opera genre. In particular:

It was found that innovation in American opera tends to be moderate, due to the specifics of the sociocultural functioning of the genre, an essential component of which is commercial success. American opera cannot afford radical innovations, since excessive radicalism is not accepted by the broader theatre audience. Therefore, successful works tend to be those in which a balanced proportion of new and traditional is achieved. The «new» is more external in character and does not affect the deep foundations of compositional style. Such a balance of tradition and innovation is demonstrated in the operatic

works of G. Menotti, particularly in the analysed opera «Help, Help, the Globolinks!»

The second observation concerns the specificity of working with folk sources: in the history of American opera, works such as C. Floyd's «Susannah» and G. Gershwin's «Porgy and Bess» demonstrate the success of a compositional strategy based on combining ethnic and classical elements.

The third trend is the flexibility and openness of the genre to compositional experiments. Minimalism, among other compositional techniques of the 20th century, stands out due to its rootedness in the intonational environment of traditional music. Thus, the principle of repeating simple motifs – fundamental to minimalism – is oriented toward listener perception. Minimalist works are generally easy to perceive aurally, which makes innovation in opera, even when employing modern techniques, accessible to audiences.

In addition to the musical features of American opera, there is also a sociocultural distinction: theatre impresarios play a significant role in shaping the direction of the genre's development. Their task is to form a sociocultural demand for opera, to strengthen public interest in it.

Dynamic and vibrant, American opera quickly responds to political and social changes, adapting innovations in the creative process and technical novelties in a moderate, audience-acceptable way. American opera reacts to political and socio-historical circumstances, which allows the genre to remain in the public spotlight, encourages composers to write, and theatres to stage new operatic works.

Keywords: American opera, operatic performance, national style, dialogue of styles, evolution of the genre, American musicology.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

1. Вальтіна, М. О. Американська опера чи опера в Америці? Огляд музикознавчих текстів // Актуальні питання гуманітарних наук. – Вип. 88, т. 1. – С. 75–83. – DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-1-10>
2. Вальтіна, М. О. Традиційне та новаторське в опері Дж. К. Менотті «Допоможіть, допоможіть, Глоболінки!» // Аспекти історичного музикознавства. – Вип. XXXIX (39). – С. 176–195. – DOI: <https://doi.org/10.34064/khnum2-39.10>

Інформація про апробацію результатів дослідження

Кваліфікаційну наукову працю обговорено на засіданнях кафедри оперного співу та теорії музики НМАУ ім. П. І. Чайковського. Матеріали дослідження викладені в доповідях на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях:

1. Вальтіна М.О. Джазові та класичні риси мелодії ля-мінор Мирослава Скорика: погляд виконавця. Міжнародна наукова конференція «Ціннісні виміри культурно-мистецької діяльності Мирослава Скорика» (до 85-річчя від дня народження)/Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського (1-2 червня 2023). Київ: 2023.

2. Вальтіна М. О. Американська опера чи опера в Америці? Огляд музикознавчих текстів. XXIII Міжнародна науково-практична конференція «Молоді Музикознавці»/Київська муніципальна академія музики імені Р. М. Глієра (29-31 березня 2024 року.). Київ: 2024.

3. Вальтіна М.О. Американська опера чи опера в Америці? Огляд музикознавчих текстів. Всеукраїнська науково-практична конференція «Наукові і творчі діалоги співпраці у культурно-мистецькому просторі України»/Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського (28-29 травня 2024). Київ: 2024.

4. Вальтіна М.О. Традиційне та новаторське в опері Дж. К. Менотті «Допоможіть, допоможіть, Глоболінки!». XXIV Міжнародна науково-практична конференція «Молоді Музикознавці»/Київська муніципальна академія музики імені Р. М. Глієра (28-30 березня 2025 року.). Київ: 2025.

5. Вальтіна М.О. Англомовний оперний репертуар ХХ століття у вокальній підготовці: роль концертмейстера в опануванні стилю та вимови. IV Всеукраїнська науково-практична конференція. Актуальні питання розвитку концертмейстерської професії в умовах сучасного мистецького життя України та світу/Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського (2-4 квітня 2025). Київ: 2025.

Апробація творчого мистецького проєкту у виставі, концерті-іспиті та творчому проєкті на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва

1. Вальтіна М.О. Концерт аспірантки творчої аспірантури кафедри оперного співу (02.10.2024 р.; 01.03.2025 р.). Київ: 2024. Оперна студія НМАУ ім. П. І. Чайковського. Партія Норіни з опери «Дон Паскуале» Г. Доницетті.

Перша дія <https://www.youtube.com/watch?v=2Sb82sL4CH0&t=1636s>
Друга та третя дія https://www.youtube.com/watch?v=mBfliqd_9v8&t=2210s

2. Вальтіна М.О. Концерт аспірантки творчої аспірантури кафедри оперного співу (10.05.2025р.). Київ: 2024. Оперна студія НМАУ ім. П. І. Чайковського. Партія Віолетти з опери «Травіата» Дж. Верді.

Перша та друга дія
<https://www.youtube.com/watch?v=msgv2dMMqCM&t=309s>

Третя та четверта дія
https://www.youtube.com/watch?v=vImtljK_kf4&t=1604s

3. Вальтіна М.О. Концерт аспірантки творчої аспірантури кафедри оперного співу (28.06.2025р.). Київ: 2024. Оперна студія НМАУ ім. П. І. Чайковського. Партія Джильди з опери «Ріголетто» Дж. Верді.

Перша дія <https://www.youtube.com/watch?v=KtTCukSzADk>

Друга дія <https://www.youtube.com/watch?v=pTmU9XwA4bw>

Третя дія <https://www.youtube.com/watch?v=wqTSLF0aalU>

4. Вальтіна М.О. Творчий мистецький проєкт «Американська опера другої половини ХХ століття: від європейського канону до національної самобутності» на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, малий зал імені академіка О. С. Тимошенка (02.06.2025 р.). Київ: 2025. Програма проєкту складалась з п'яти арій, чотирьох романсів та однієї пісні з мюзиклу, а саме:

- Андре Превін «Я прагну дива» («I want magic») з опери «Трамвай під назвою “Бажання”» («A Streetcar named desire»);
- Карлайл Флойд «Дерева на горі» («The trees on the mountain») з опери «Сусанна»;

- Дуглас Мур «Срібна арія» («The silver aria») з опери «Балада про крихітку Доу» («The Ballad of Baby Doe»);
- Аарон Коплед «Пісня Лаурі» з опери «Ніжна Земля» («Tenderland»);
- Три романси Самуеля Барбера: «У сяйві ночі» («Sure on this shining night»), «Засни тепер» («Sleep now»), «Ноктюрн» («Nocturne»);
- Один романс Аарона Копленда «Серце, ми забудемо його» («Heart we will forget him»);
- Джордж Гершвін – колискова Клари з опери «Поргі та Бесс»;
- Леонард Бернстайн пісня Марії з мюзиклу «Вестсайдська історія».

<https://youtu.be/gaDY1peekG4?si=S7xg0Z-r4EPCC-I7>